

Bitwy w cieniu wojny

Polscy matematycy z Uniwersytetu Poznańskiego złamali szyfr niemieckiej Enigmy i stworzyli podstawy, na których matematyk angielski, zatrudniony w brytyjskiej Rządowej Szkole Kodów i Szyfrów, skonstruował urządzenie dekodujące depesze hitlerowskiej maszyny wojennej.

Brytyjska armia zatrudniła człowieka ze znanej europejskiej rodziny iluzjonistów; w jego zespole znaleźli się m.in. rysownicy i scenografowie, a wszyscy razem podlegali Dyrekcji Kamuflażu Dowództwa Bliskiego Wschodu, na której czele stał producent filmowy. Mieli m.in. ukryć pewien port przed lotnictwem Osy.

Armia amerykańska angażowała wziętych aktorów, by na froncie odgrywali scenki z udziałem jakoby wysokich rangą dowódców alianckich, którzy w tym czasie prowadzili działania w zupełnie innym miejscu.

Japoński konsul w Kownie świadomie wystawiał wize i paszporty dyplomatyczne obywatelom państw, z którymi dalekowschodnie cesarstwo było w stanie wojny.

Rozstrzygający ostatecznie o losach wojny desant aliancki w Normandii i otwarcie frontu zachodniego zostały poprzedzone tzw. operacją Bodyguard, jedną z największych mistyfikacji wywiadowczych, z wykorzystaniem podwójnych agentów.

Meteorolodzy alianccy i niemieccy rywalizowali o najbardziej dogodną lokalizację dla stacji pogodowych (nie było jeszcze meteorologii satelitarnej); dane meteo były bardzo istotne dla planowania lotów samolotów i tras konwojów morskich – m.in. z dostawami z USA dla sojuszników w ramach tzw. lend-lease.

Wszyscy wyżej wspomniani – i wielu innych – wzięli udział w drugiej wojnie światowej nie jako zmobilizowani żołnierze lub rezerwiści, ale w swych cywilnych rolach. Bo to była wojna nie tylko wojskowych i polityków, których działania zaprezentowaliśmy w czterech już „Pomocnikach Historycznych”*. Politycy i wojskowi, owszem, byli na pierwszej linii drugiej wojny. Tym razem, z okazji 70 rocznicy zakończenia tamtego konfliktu światowego, zaglądamy jednak na fronty wojny pozostające, także w pamięci społecznej, w cieniu militarnych frontów głównych: wschodniego i zachodniego. Przypominamy mniej znane bitwy, akty tajnej dyplomacji, wojny wywiadów, umysłów i pomysłów. Zapraszamy do lektury

Jerzy Baczyński
Redaktor naczelny POLITYKI

Leszek Będkowski
Redaktor „Pomocników Historycznych”

**Jak rozpetęła się druga wojna światowa, opisaliśmy w 70 rocznicę jej wybuchu – w 2009 r. Czym się zakończyła – w 60 rocznicę w 2005 r. Zwarcie Hitlera ze Stalinem, które odwróciło losy wojny, przedstawiliśmy w 70 rocznicę operacji Barbarossa w 2011 r. Drugiej wojnie, co oczywiste, w znacznej mierze było też poświęcone wydanie z 2013 r. – o Trzeciej Rzeszy, w 80 rocznicę jej powstania. (O możliwościach kupienia tych „Pomocników” – s. 163).*

Spis treści

Tajniki II wojny – zamiast prologu

Agenci double cross 13

Zapomniane bitwy, tajne operacje, sekrety dyplomacji

Wojny w cieniu wojny 19

Unieszkodliwienie

przez unieruchomienie 31

Białe plamy frontu wschodniego 34

Na celowniku 38

Wyścig do Berlina 42

Nieudany atak na Drezno 47

Bitewne naj... 51

Linia Odry za linię Curzona 55

Łapanka na Rosjan 58

Z kim Chiny? Z kim Japonia? 62

Przyczółek Mandżukuo 66

Armia generała Groma 70

Misja Miao Bina 74

Wojny szpiegów

Dруга wojna wywiadów 79

Spiskując z wrogiem 86

Szpiegowie ponad podziałami 92

Czerwona Orkiestra

i salonik pani Leli 95

Mucha Jęgo Królewskiej Mości 100

Sprawa polska na podsłuchu 109

Kameraden 112

Wojny sprzętu, umysłów i pomysłów

Magiczna recepta na zwycięstwo 117

Masło i armaty 121

Arsenał demokracji 126

Łowcy uranu 131

Co się zdarzyło pod Monte Cassino 138

Blef na froncie 142

Zabij albo zostaniesz zabity 148

Czarna propaganda 151

Wichry wojny 157

Detale

Podręczne kalendarium 6

Mapy wojny 10

Mapa: Z sympatii i strachu 23

Okupacja, kolaboracja, sojusz 23

Wódz i jego sprzymierzeńcy 28

Zagadka pewnej ofensywy 46

Mapa: Front wschodni w 1945 r. 46

Mapa: Operacja berlińska 49

Polskie straty w bitwach

II wojny światowej 50

Zmarowana okazja 52

Mapa: Daleko na Wschodzie 67

Podpalić Europę 83

Tajemnice utraconych archiwów 84

Dopaść Salamandra 90

Porwanie generała 99

Liga szpiegów 103

Komanda SACO 105

Wiedzieliśmy wszystko,

nie widzieliśmy nic 106

Gospodarka na wojnie 123

Produkcja podstawowych

systemów broni 124

W kolejce do broni 125

Lend-lease w liczbach + mapa 128

Ciotka UNRRA 130

Zapomniana wunderwaffe 134

Odrzutowe niespodzianki 135

Elita tanków 136

Galeria asów 140

Fałszywe okręty podwodne 144

Nóż bojowy 149

Trwoga w eterze 154

Mapa: Ekspedycje meteo 158

Stacje automatyczne 159

Niemcy – wyposażenie,

uzbrojenie i szkolenie meteo 160

Na okładce:
Żołnierze brytyjscy
z gumową atrapą
czołgu

Autorzy

Norbert Bączyk – historyk wojskowości i publicysta specjalizujący się w tematyce frontu wschodniego w II wojnie światowej, redaktor wydawniczy „Przeglądu Sił Zbrojnych”.

Andrzej Fedorowicz – dziennikarz i publicysta, autor tekstów o tematyce historycznej i popularnonaukowej.

Jan Larecki – emerytowany oficer wywiadu, autor artykułów o tematyce szpiegowskiej oraz m.in. książek „Wielki leksykon służb specjalnych świata”, „Krystyna Skarbek. Agentka o wielu twarzach”, współautor „Polskie służby specjalne – słownik”.

Wojciech Mazur – dr historii, pracownik Instytutu Studiów Międzykulturowych Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Oskar Myszor – doktorant na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Gdańskiego, autor publikacji dotyczących m.in. historii wojenno-morskiej.

Mariusz Nowik – dziennikarz i publicysta, z wykształcenia historyk.

Jarosław Pałka – dr, pracownik Archiwum Historii Mówionej Domu Spotkań z Historią i Ośrodka Karta; autor biografii Stefana Mossora, współautor (z Jerzym Poksińskim) biografii Michała Żymierskiego, która ukaże się w połowie roku.

Jakub Polit – dr hab., adiunkt w Instytucie Historii UJ, autor m.in. książek „Chiny”; „Lew i smok. Wielka Brytania a kryzys chiński 1925–1928”; „Pod wiatr. Czang Kaj-szek 1887–1975”.

Łukasz Przybyło – dr, historyk wojskowości.

Jacek Tebinka – dr hab., prof. Uniwersytetu Gdańskiego, specjalista w zakresie historii najnowszej i stosunków międzynarodowych; redaktor tomu „Polskie Dokumenty Dyplomatyczne 1941”, autor m.in. książki „Wielka Brytania dotrzyma lojalnie

swojego słowa». Winston S. Churchill a Polska”.

Violetta Wiernicka – zajmuje się badaniami komparatystycznymi rosyjsko-amerykańskimi na Uniwersytecie Łódzkim, autorka książki „Rosjanie w Polsce. Czas zaborów 1795–1915”.

Tadeusz Wróbel – publicysta miesięcznika i portalu „Polska Zbrojna”, współpracownik pism o tematyce militarnej i historycznej.

Stanisław Żerko – prof. dr hab., pracownik Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni i Instytutu Zachodniego w Poznaniu, autor trzech monografii o genezie II wojny światowej, wydał trzy tomy polskich dokumentów dyplomatycznych z lat 30. XX w.; laureat Nagrody Historycznej POLITYKI za 1998 r.

oraz

Jan M. Długosz, Marek Henzler, Tadeusz Zawadzki – dziennikarze POLITYKI

NOWA SERIA HISTORYCZNA

Wydawnictwo
ab

Richard Rhodes
**Einsatzgruppen.
Mistrzowie śmierci.**

Premiera 17 czerwca

Leon Goldensohn
**Rozmowy norymberskie.
Oskarżeni i świadkowie
w rozmowach z psychiatrą.**

Premiera 20 maja

Małgorzata Fidelis
**Kobiety, komunizm
i industrializacja
w powojennej Polsce.**

Premiera 3 czerwca

Padraic Kenney
**Budowanie Polski
Ludowej. Robotnicy
a komuniści 1944-1950.**

Premiera 6 maja

Richard Rhodes
Einsatzgruppen
Mistrzowie śmierci

Goldensohn
Rozmowy norymberskie
Oskarżeni i świadkowie
w rozmowach z psychiatrą

Małgorzata Fidelis
**Kobiety, komunizm
i industrializacja
w powojennej Polsce**

Padraic Kenney
**Budowanie Polski
Ludowej**
Robotnicy a komuniści
1944-1950

Błażej Brzostek
Paryże Innej Europy.
Warszawa i Bukareszt.
XIX i XX wiek.

Już w księgarniach

Jerzy Kochanowski
Tylnymi drzwiami.
Czarny rynek w Polsce
1944-1989.

Już w księgarniach

Patroni medialni:

FOKSA
GRUPA WYDAWNICZA

PODREĆCZNE KALENDARIUM WOJNY

1939

23–24 sierpnia Podpisanie w Moskwie układu Ribbentrop-Mołotow (wraz z tajnym protokołem dodatkowym).

25 sierpnia Brytyjsko-polski układ o wzajemnej pomocy w przypadku wojny.

31 sierpnia Hitler wydaje rozkaz ataku na Polskę; prowokacja gliwicka.

1 września Najazd Niemiec na Polskę.

3 września Wielka Brytania i Francja wypowiadają wojnę Niemcom; początek bitwy o Atlantyk.

12 września Decyzja francusko-brytyjskiej Najwyższej Rady Wojennej w Abbeville o niepodjęciu generalnej ofensywy przeciwko Niemcom.

17 września Wkroczenie Armii Czerwonej do Polski.

28 września Kapitulacja Warszawy; utworzenie Służby Zwycięstwu Polski.

28 września Traktat o przyjaźni i granicy pomiędzy ZSRR a III Rzeszą.

8 października Dekret o wcieleniu części ziem polskich do Rzeszy.

10 października Litewsko-sowiecki pakt o nieagresji; Litwa przejmuje okręg wileński.

22 października Fikcyjne wybory w części Polski zajętej przez ZSRR.

26 października Utworzenie Generalnego Gubernatorstwa (dekret Hitlera z 12 października).

30 listopada Początek wojny sowiecko-fińskiej.

1940

11 lutego Niemiecko-sowiecki układ gospodarczy.

5 marca Uchwała Biura Politycznego WKP(b) o rozstrzelaniu oficerów polskich; kwiecień/maj masowe egzekucje.

9 kwietnia Agresja niemiecka na Danię i Norwegię.

10 maja Atak niemiecki na Belgię, Holandię i Luksemburg w celu oskrzydlenia Francji; w Londynie powołanie rządu jedności narodowej z Winstonem Churchillem jako premierem.

12 maja Zdobyte przez aliantów (w tym polską Samodzielną Brygadę Strzelców Podhalańskich) Narwiku.

14 maja Kapitulacja wojsk holenderskich; królowa Wilhelmina wraz z rządem na emigracji w Londynie.

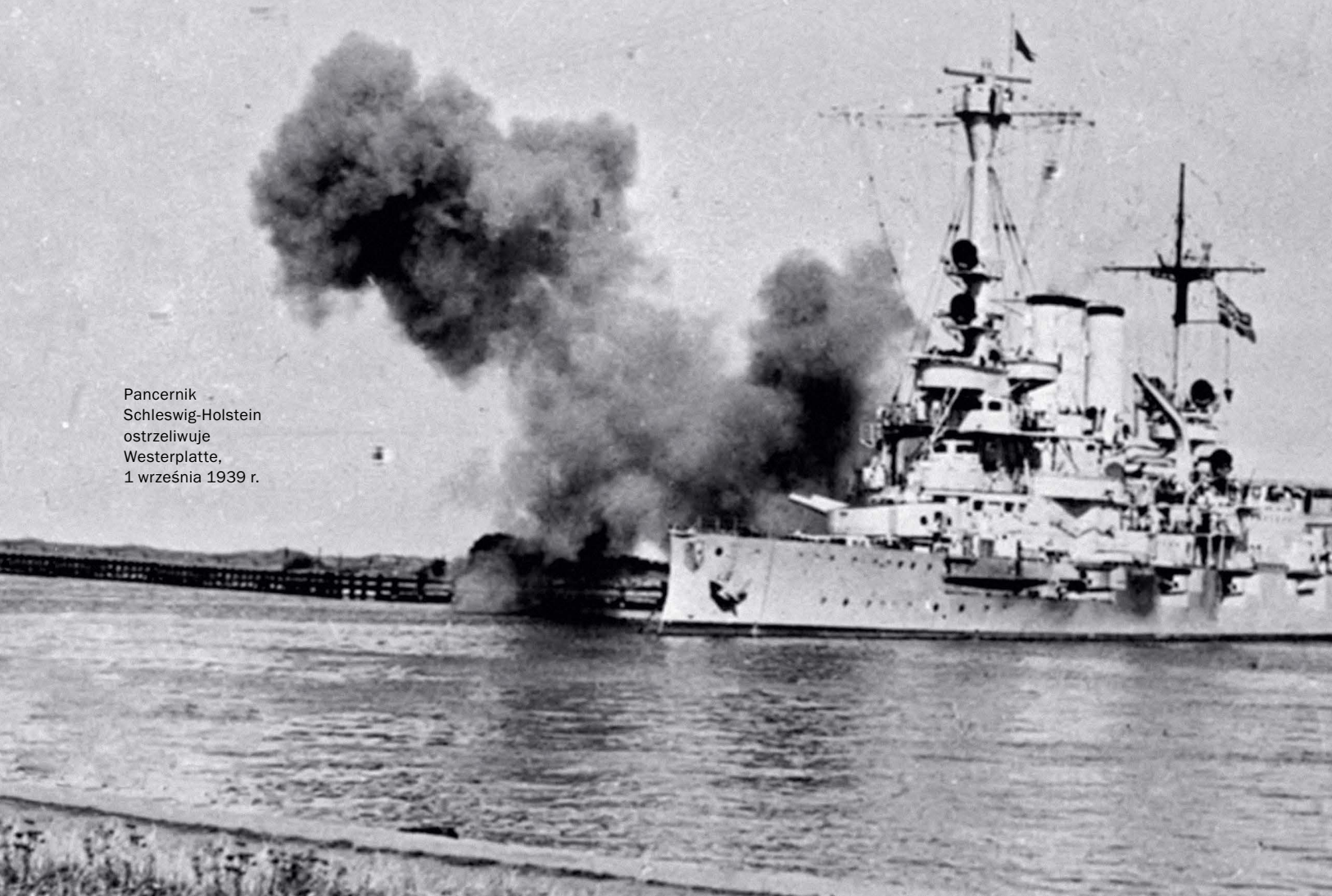
26 maja Początek ewakuacji brytyjskiego korpusu ekspedycyjnego z Dunkierki (operacja zakończona 4 czerwca).

28 maja Kapitulacja wojsk belgijskich; rząd na emigracji w Londynie.

10 czerwca Włochy wypowiadają wojnę Francji i Wielkiej Brytanii.

10 czerwca Kapitulacja Norwegii; król Haakon VII wraz z rządem na emigracji w Londynie.

Pancernik
Schleswig-Holstein
ostrzeliwuje
Westerplatte,
1 września 1939 r.

12 czerwca Ultimatum sowieckie wobec Litwy.
15 czerwca wobec Łotwy i Estonii.
15 czerwca Armia Czerwona zajmuje Kowno i Wilno.
16 czerwca Tallin i Rygę.
22 czerwca Kapitulacja Francji; podział na okupowaną strefę z Paryżem i nieokupowane, kolaborujące z III Rzeszą, państwo ze stolicą w Vichy (utworzone 10 lipca).
27 czerwca Aneksja przez ZSRR rumuńskiej Besarabii i północnej Bukowiny.
30 czerwca Powołanie Komendy Głównej ZWZ w kraju, z gen. Stefanem Grotem-Roweckim na czele.
10 lipca–31 października Powietrzna bitwa o Anglię (naloty niemieckie trwają nadal; 14 listopada: nalot dywanowy na Coventry).
21 lipca Litwa, Łotwa i Estonia proklamowane Socjalistycznymi Republikami Sowieckimi.
3–6 sierpnia Wcielenie Litwy, Łotwy i Estonii do Związku Sowieckiego.
30 sierpnia Węgry przejmują rumuński Siedmiogród.
7 września Bułgaria otrzymuje od Rumunii południową Dobrudżę.
13 września Włosa ofensywa na Egipt, początek kampanii w Północnej Afryce (do 13 maja 1943 r.).
24 września Vidkun Quisling tworzy marionetkowy prohitlerowski rząd w Norwegii.
27 września Podpisanie w Berlinie tzw. paktu trzech (Niemcy, Japonia, Włochy), dającego początek sojuszowi państw tzw. Osi.
28 października Atak wojsk włoskich na Grecję (wyparte przez armię grecką do Albanii).
3 grudnia Ostatecznie ukonstytuowała się Delegatura Rządu na Kraj (organizowana od 3 lipca).
17 grudnia Hitler podpisuje plan wojny ze Związkiem Sowieckim.

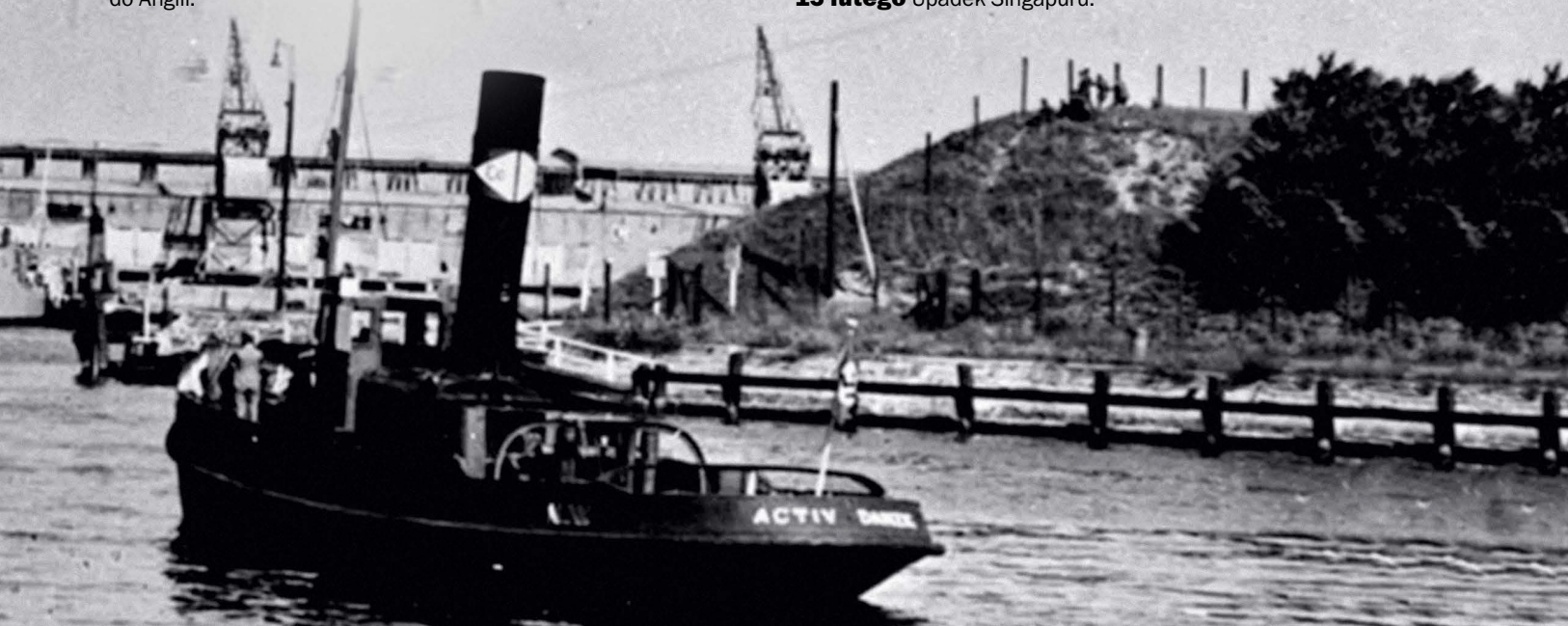
I94I

11 lutego Lądowanie wojsk niemieckich w Afryce Północnej.
11 marca Kongres USA uchwała Lend and Lease Act (umowa o pożyczce i dzierżawie), umożliwiający dostawy sprzętu wojskowego do krajów ważnych dla obronności USA.
5 kwietnia Sowiecko-jugosłowiański pakt przyjaźni.
6 kwietnia Niemiecki atak na Grecję (kapitulacja 23 kwietnia) i Jugosławię (kapitulacja 17 kwietnia).
13 kwietnia Pakt o nieagresji ZSRR-Japonia.
18 kwietnia Początek wojny brytyjsko-irackiej (do 30 maja).
29 kwietnia Wycofanie się brytyjskiego korpusu ekspedycyjnego z Grecji kontynentalnej.
1 maja Słowenia podzielona między Niemcy i Włochy.
10 maja Potajemny lot Rudolfa Hessa (zastępcy Hitlera) do Anglii.

20–30 maja Spadochroniarze niemieccy dowodzeni przez gen. Kurta Studenta zajmują Krete.
27 maja Zatopienie pancernika „Bismarck”.
8 czerwca Brytyjczycy i Wolni Francuzi atakują Syrię i Liban, do 14 lipca zajmują te terytoria.
14 czerwca Rosyjska agencja TASS dementuje pogłoski o niemieckich zamiarach napaści na ZSRR.
22 czerwca Napaść Hitlera na ZSRR.
24 czerwca Premier Wielkiej Brytanii Winston Churchill i prezydent USA Franklin D. Roosevelt deklarują gotowość pomocy dla ZSRR.
4 lipca Wybuch powstania w Jugosławii (komuniści na czele).
12 lipca Brytyjsko-sowiecki układ wojskowy.
18 lipca Układ sowiecko-czechosłowacki.
30 lipca Układ Sikorski-Majski (polsko-sowiecki; amnestia dla Polaków, tworzenie wojska polskiego w ZSRR).
11 sierpnia Gen. Władysław Anders dowódcą Armii Polskiej w ZSRR.
14–15 sierpnia Pierwszy zmasowany angielski atak lotniczy na Rzeszę.
14 sierpnia Na pokładzie „Prince of Wales” Churchill i Roosevelt ogłaszają tzw. Kartę Atlantycką o powojennym ładzie światowym.
25 sierpnia Wojska brytyjskie i sowieckie wkraczają do Iranu.
31 sierpnia Do Archangielska dociera drogą morską pierwszy konwój aliancki z pomocą.
9 września Rozpoczyna się blokada Leningradu (przełamana 27 stycznia 1944 r.).
26 września Powołanie Francuskiego Komitetu Narodowego (gen. Charles de Gaulle).
30 września Rusza niemieckie natarcie na Moskwę. Na przedpola stolicy ZSRR dociera w pierwszych dniach grudnia.
5–6 grudnia Kontrofensywa Armii Czerwonej pod Moskwą.
7 grudnia Atak japoński na Pearl Harbor i Filipiny.
8 grudnia Japonia wypowiedzi wojnę USA, Wielkiej Brytanii, Australii i Kanadzie.
11 grudnia Niemcy i Włochy wypowiedzają wojnę USA.
21 grudnia Hitler obejmuje osobiste dowodzenie wojskami.

I942

1 stycznia Podpisanie Deklaracji Narodów Zjednoczonych (26 państw).
9 stycznia Wojska niemieckie odrzucone spod Moskwy przez Armię Czerwoną.
20 stycznia Konferencja w Berlinie przy ul. Am Grossen Wannsee 50/58; decyzja o logistyce tzw. ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej.
14 lutego Powołanie Armii Krajowej (w miejsce ZWZ).
15 lutego Upadek Singapuru.

- 18 marca** Początek ewakuacji Armii Polskiej z ZSRR.
23 lutego Japończycy lądują na Nowej Gwinei.
29 marca Pierwszy aliancki nalot dywanowy (na Lubekę); do końca wojny ok. 600 tys. ofiar bombardowań.
26 maja Brytyjsko-sowiecki traktat o pomocy wzajemnej.
4–5 czerwca Bitwa o Midway.
2–10 lipca Niemieckie ataki na konwój PQ-17 do Murmańska.
10 lipca Upadek Sewastopola.
17 lipca Początek bitwy stalingradzkiej.
7 sierpnia Lądowanie wojsk amerykańskich na wyspie Guadalcanal na Pacyfiku; początek amerykańskiej kontrofensywy.
23 października–4 listopada Bitwa pod El Alamein w Afryce Płn.
18 listopada Zatrzymanie niemieckiej ofensywy na Kaukazie.
4 grudnia Powołanie polskiej Rady Pomocy Żydom – Żegota.

I943

- 14–24 stycznia** Konferencja Roosevelta i Churchilla w Casablance.
30 stycznia Berlin zbombardowany przez lotnictwo alianckie.
31 stycznia Feldmarszałek Friedrich Paulus poddaje wojska 6 Armii w kotle stalingradzkim (ostatnie niemieckie jednostki w tym rejonie zaprzestają walk 2 lutego) i ku wściekłości Hitlera nie popełnia samobójstwa, tylko oddaje się do niewoli.
4 lutego Ogłoszenie w Niemczech trzydniowej żałoby narodowej po klęsce pod Stalingradem.
18 lutego Minister propagandy Josef Goebbels zapowiada w berlińskim Pałacu Sportu rozpoczęcie wojny totalnej.
10 marca Utworzenie we Francji Krajowej Rady Ruchu Oporu (CNR, Résistance).
12–13 kwietnia Niemcy informują o grobach katyńskich.
19 kwietnia Wybuch powstania w getcie warszawskim.
26 kwietnia Zerwanie stosunków dyplomatycznych ZSRR-Polska.
13 maja Kapitulacja wojsk Osi w Afryce Płn.
30 czerwca Aresztowanie gen. Grota-Roweckiego. Następcą – gen. Tadeusz Bór-Komorowski.
4 lipca Śmierć gen. Władysława Sikorskiego, premiera rządu polskiego, pod Gibraltarem.
5 lipca–23 sierpnia Bitwa na łuku kurskim; wielkie zwycięstwo Armii Czerwonej.
10 lipca Wojska alianckie lądują na Sycylii.
25 lipca Obalenie Mussoliniego; na czele rządu włoskiego – marsz. Pietro Badoglio.
3 września Wojska brytyjskie lądują w Kalabrii; podpisanie kapitulacji Włoch.
10 września Francuzi lądują na Korsyce.
29 września Uwolniony przez Niemców Mussolini proklamuje powstanie Włoskiej Republiki Socjalnej Salo.
12 października Bitwa pod Lenino – chrzest bojowy 1 Dywizji Kościuszkowskiej (dowódca gen. Zygmunt Berling).
30 października Deklaracja moskiewska USA, Wielkiej Brytanii i ZSRR o procesach sądowych zbrodniarzy hitlerowskich.
28 listopada–1 grudnia Konferencja Stalina, Roosevelta i Churchilla w Teheranie.

I944

- 12 stycznia–4 czerwca** Bitwa o Rzym.
17 maja Przelamanie linii obrony niemieckiej pod Monte Cassino (polski II Korpus).
6 czerwca D-Day: lądowanie aliantów w Normandii, utworzenie tzw. frontu zachodniego.
15 czerwca–10 sierpnia Amerykanie zdobywają archipeląg Marianów, gdzie budują lotniska do strategicznych nalotów na Japonię.

- 21 czerwca–sierpień** Na Białorusi początek operacji Bagration; największa klęska Niemiec.
20 lipca Zamach na Hitlera.
25–31 lipca Wojska amerykańskie przełamują front w Normandii.
1 sierpnia–2 października Powstanie warszawskie.
7–21 sierpnia Bitwa pod Falaise z udziałem polskiej 1 Dywizji Pancерnej gen. Maczka.
15 sierpnia Alianci lądują w południowej Francji.
18–25 sierpnia Powstanie paryskie.
24 sierpnia Królewski zamach stanu w Rumunii i ogłoszenie zakończenia wojny z aliantami.
29 sierpnia–27 października Powstanie słowackie.
31 sierpnia Zajęcie Bukaresztu przez Armię Czerwoną.
13 września Wyzwolenie Aten przez wojska brytyjskie.
16 września Zajęcie Sofii przez Armię Czerwoną.
17–26 września Bitwa pod Arnhem.
20 października Armia Czerwona i oddziały Tito wyzwalają Belgrad.
23–26 października Największa w historii bitwa powietrzno-morska w Zatoce Leyte – pogrom floty japońskiej.
15 października Początek wojny domowej w Grecji.
8 listopada Pierwsze rakiety V2 spadają na Londyn.
16–25 grudnia Nieudana kontrofensywa niemiecka w Ardenach.
25 grudnia Armia Czerwona zamyka okrążenie wokół Budapesztu i zaczyna oblężenie (do 13 lutego 1945 r.).

I945

- 12 stycznia** Sowiecka ofensywa znad Wisty.
17 stycznia Warszawa wyzwolona.
19 stycznia Rozwiązanie AK.
4–11 lutego Obrady konferencji jałtańskiej (Churchill, Roosevelt i Stalin).
13–14 lutego Nalot na Drezno – 35 tys. ofiar.
17–24 marca Alianci forsują Ren. do **21 kwietnia** okrążają i zajmują Zagłębie Ruhry.
19 marca Adolf Hitler wprowadza zasadę spalonej ziemi na opuszczonych terenach – tzw. rozkaz Nerona.
27 marca Aresztowanie 16 przywódców Polski Podziemnej przez NKWD.
1 kwietnia–22 czerwca Walki na Okinawie.
12 kwietnia Zgon Roosevelta.
13 kwietnia Zdobycie Wiednia.
16 kwietnia–2 maja Bitwa o Berlin.
25 kwietnia Spotkanie w Torgau n. Łabą wojsk ZSRR i USA.
28 kwietnia Rozstrzelanie Mussoliniego.
30 kwietnia Samobójstwo Hitlera.
2 maja Kapitulacja Berlina.
7 maja Niemcy podpisują akt bezwarunkowej kapitulacji w Reims.
8 maja Podpisanie aktu kapitulacji Niemiec w Berlinie (według czasu moskiewskiego był to już 9 maja).
11 maja Kapitulacja jednostek niemieckich na Helgolandzie.
5 czerwca Deklaracja berlińska czterech alianckich dowódców wojskowych kończy istnienie III Rzeszy jako państwa.
16 lipca Pierwsza detonacja bomby atomowej w USA.
17 lipca–2 sierpnia Konferencja w Poczdamie.
6 sierpnia Zrzucenie bomby atomowej na Hiroszimę.
8 sierpnia ZSRR wypowiada wojnę Japonii; sowiecka ofensywa w Mandżurii.
9 sierpnia Zrzucenie bomby atomowej na Nagasaki.
15 sierpnia Cesarz Hirohito ogłasza kapitulację Japonii.
2 września Podpisanie aktu kapitulacji Japonii na pokładzie amerykańskiego pancernika „Missouri”, który w tym celu wpłynął do Zatoki Tokijskiej.
4 września Kapitulacja ostatniej jednostki niemieckiej w Archipelagu Svalbard na Oceanie Lodowatym.

Armia Czerwona
w Berlinie,
maj 1945 r.

EUROPA PODCZAS II WOJNY ŚWIATOWEJ

Granicz państw w 1937 r.

Państwa Osi i terytoria przez nie zaanektowane do 1 IX 1939 r.

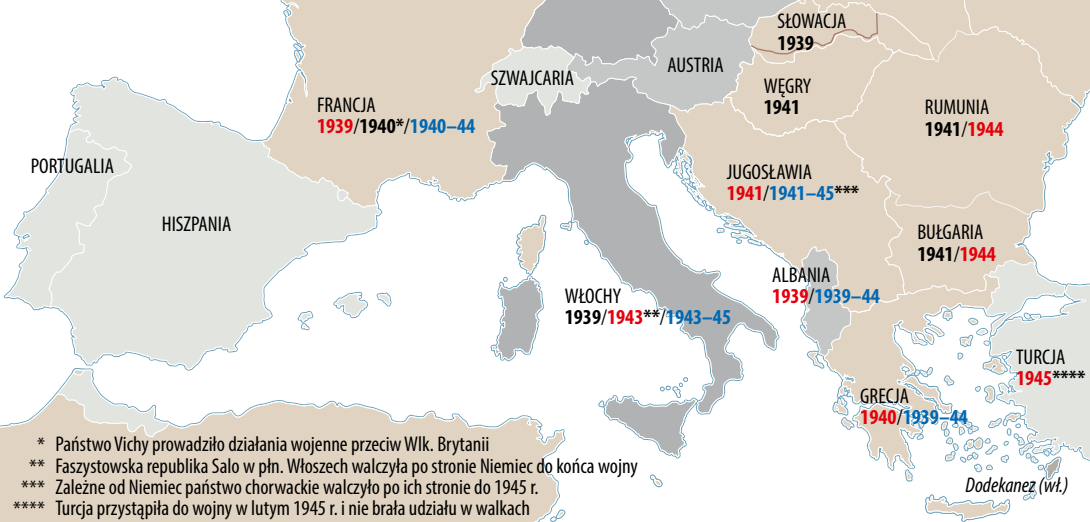
Granicz Słowacji – powstałej na mocy traktatu monachijskiego w 1938 r.

Kraje neutralne

1939 Data przystąpienia do wojny po stronie państw Osi

1939 Data przystąpienia do wojny po stronie aliantów

1939 Okupacja przez państwa Osi

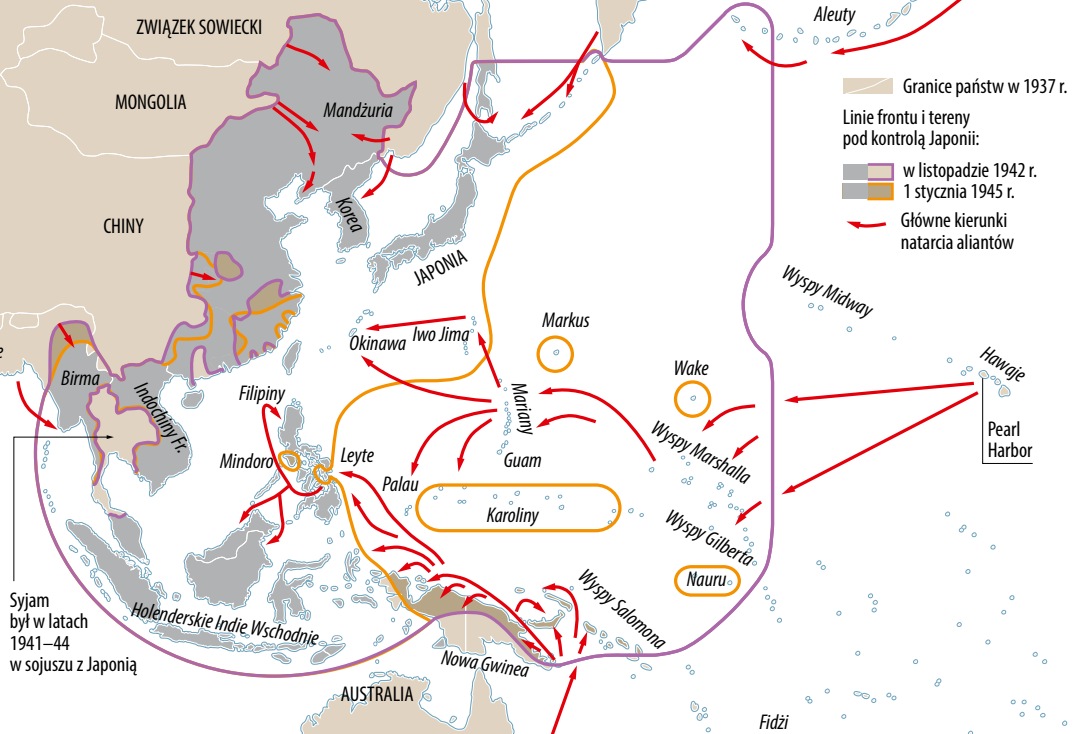
* Państwo Vichy prowadziło działania wojenne przeciw Wlk. Brytanii

** Faszystowska republika Salo w pñ. Włoszech walczyła po stronie Niemiec do końca wojny

*** Zależne od Niemiec państwo chorwackie walczyło po ich stronie do 1945 r.

**** Turcja przystąpiła do wojny w lutym 1945 r. i nie brała udziału w walkach

DALEKI WSCHÓD PODCZAS II WOJNY ŚWIATOWEJ

Granicz państw w 1937 r.

Linie frontu i tereny pod kontrolą Japonii:

w listopadzie 1942 r.

1 stycznia 1945 r.

Główne kierunki natarcia aliantów

EUROPEJSKIE FRONTY WOJNY

Granice państw w 1937 r.

Linie frontu i tereny pod panowaniem Niemiec i ich sojuszników:

w pocz. listopada 1942 r.

1 stycznia 1944 r.

1 stycznia 1945 r.

Linia spotkania frontów w maju 1945 r.

Kraje neutralne

Główne kierunki natarcia aliantów

Ważniejsze alianckie desanty morskie

Stolice państw i miasta

Tajniki II wojny – zamiast prologu

pst!

BRYTYJSKI KONTRWYWIAD SCHWYTAŁ 480 PRZERZUCONYCH NA WYSPI SZPIEGÓW ABWEHRY. 120 Z NICH ZOSTAŁO PODWÓJNYMI AGENTAMI. 40 ODEGRAŁO WIELKĄ ROLĘ W DEZINFORMOWANIU NIEMCÓW. DWÓCH ZMIENIŁO BIEG HISTORII.

Agenci double cross

ANDRZEJ FEDOROWICZ

„Pieśń jesieni”. 5 czerwca 1944 r. o godz. 21.30 ppłk Helmuth Meyer, oficer wywiadu niemieckiej XV Armii, otrzymuje meldunek o nadaniu przez francuską sekcję rozgłośni BBC fragmentu wiersza Paula Verlaina „Pieśń jesieni”. Według zdobytych wcześniej przez nasłuch radiowy Funkabwehr informacji słowa „ranią me serce monotonną tęsknotą” oznaczają hasło dla francuskiego ruchu oporu, że inwazja aliantów na kontynent rozpocznie się w ciągu 24 godzin. Analizy wywiadowcze wskazują na obszar między portami Cherbourg i Hawr – czyli Normandię. Meyer natychmiast powiadamia Alfreda Jodla, szefa operacyjnego. Jednak depeza nigdy nie wychodzi poza gabinet generała.

Gdyby zaalarmowane przez ppłk. Meyera niemieckie dowództwo ogłosiło pogotowie bojowe dla kilkudziesięciu stacjonujących na francuskim wybrzeżu dywizji, D-Day zakończyłyby się masakrą sprzymierzonych, a losy wojny potoczyłyby się zupełnie inaczej. Tak się jednak nie stało. Niemcy oczekiwali desantu w Normandii i XV w rejonie Pas de Calais, wyjechał na urlop i 5 czerwca był w domu. A tego właśnie dnia gen. Eisenhower wydał rozkaz lądowania o świcie nazajutrz.

Ich przywiązanie do takiego scenariusza było tak duże, że marszałek Erwin Rommel, dowódca VII Armii w Normandii i XV w rejonie Pas de Calais, wyjechał na urlop i 5 czerwca był w domu. A tego właśnie dnia gen. Eisenhower wydał rozkaz lądowania o świcie nazajutrz.

Niemieckie dowództwo i sam Adolf Hitler od dawna byli dezinformowani co do prawdziwych celów i terminów alianckiej inwazji. Obraz planów przeciwnika opierali na doniesieniach siatki agentów operujących w Wielkiej Brytanii. Niektórzy z nich byli ulokowali bardzo wysoko, przy dowództwie brytyjskiej i amerykańskiej armii. Ich raporty zawierały wiele cennych i prawdziwych informacji. Niemcy nie wiedzieli tylko jednego – że wszyscy ci szpiedzy zostali wcześniej przewerbowani przez brytyjski kontrwywiad MI5 i weszli w skład supertajnej komórki, kierowanej przez Komitet XX.

Na stronie obok: Pst, wróg nasłuchuje; jeden z plakatów angielskich ostrzegających przed piątą kolumną nazistowską

XX miało podwójne znaczenie. Oznaczało zarówno liczbę dopuszczonych do tajemnicy osób, jak i *double cross* – znak będący w Wielkiej Brytanii symbolem podwójnego agenta.

Wywiadowczy taniec cieni. Największa gra wywiadów w historii rozpoczyna się jesienią 1940 r., jednak żadna ze stron nie jest do niej przygotowana. Brytyjskie społeczeństwo po błyskawicznym upadku Francji cierpi na prawdziwą szpiegowską paranoję. Powszechne jest przekonanie, że za sukcesami niemieckiego blitzkriegu kryje się potężna piąta kolumna, dezorganizująca system obronny, siejąca dezinformację i dokonująca aktów dywersji. W miarę narastania pogłosek o możliwej inwazji Niemców na Wyspy łęk przybiera rozmiary epidemii. Policję zasypują doniesienia o podejrzanych postaciach przemieszczających się nocą, błyskających światłach czy płonących stogach siana.

Sprawdzanie tych doniesień pochłania mnóstwo czasu i energii, nie udaje się jednak złapać żadnego szpiega. Aby uspokoić opinię publiczną, rząd nakazuje profilaktycznie internować 27 tys. przebywających na Wyspach Niemców i Włochów. Oficerowie kontrwywiadu pozostają jednak z nieprzyjemnym uczuciem, że w Wielkiej Brytanii muszą być jacyś niemieccy agenci, tylko trudno ich wykryć. W MI5 narasta przekonanie, że Abwehra ma nad brytyjskimi służbami ogromną przewagę.

Prawda była jednak zupełnie inna: w rzeczywistości Abwehra nie dysponowała żadną siatką wywiadowczą. Hitler i jego tajne służby przez długi czas łudziły się, że z Wielką Brytanią uda się zawrzeć separatystyczny pokój. Nie robiono więc nic, co mogłoby rozdrażnić potencjalnego sojusznika. Dopiero kiedy nadzieje te spełzły na niczym, jesienią 1940 r. przystąpiono do pośpiesznego werbowania szpiegów i przerzucania ich na Wyspy.

Była to międzynarodowa zbieranina ludzi z krajów okupowanych przez III Rzeszę – Francji, Belgii, Holandii, Danii, Norwegii, Czechosłowacji, Polski. Zaledwie co